

/ Factsheet basisvaardigheden burgerschap vo

Het algemene beeld van de Nederlandse leerlingen is dat zij gemiddeld scoren op burgerschapskennis, maar aanmerkelijk minder dan in vergelijkbare landen: 68% van de leerlingen denkt over voldoende burgerschapsvaardigheden te beschikken (a, p. 29). "Leerlingen in de andere vergelijkingslanden communiceren meer dan Nederlandse leerlingen over politieke en sociale kwesties" (a, p. 78). Op vmbo-scholen ligt het kennisniveau lager dan op havo of vwo-scholen, maar hun burgerschapsvaardigheden/opvattingen zijn vergelijkbaar over de sectoren heen (a). Het ADKS spreekt wel over verschillen tussen de leerwegen (b, p. 19).

1 Het aanbieden van kennis over Democratische rechtstaat

Wat denken leerlingen te weten over de democratische rechtstaat? De kennis over staatsinrichting en de betrokkenheid bij politiek ligt in Nederland lager dan in sociaaleconomisch vergelijkbare landen.

44%

van de leerlingen zegt dat ze hebben geleerd over hoe burgers bij lokale of landelijke verkiezingen kunnen stemmen (a, p. 108).

35%

van de leerlingen zegt dat zij hebben geleerd over hoe je bij kunt dragen aan het oplossen van problemen in de lokale gemeenschap (a, p. 108).

31%

van de leerlingen vindt dat de leraar lesgeeft over burgerrechten en burgerplichten (a).

2 Leven in een diverse samenleving

Ongeveer de helft van de Nederlandse leerlingen zegt gelijke rechten voor diverse groepen mensen te steunen, maar ook ongeveer de helft van de leerlingen zegt wel eens met een beledigende naam te worden aangesproken. Nederland scoort op dit gebied iets lager dan sociaaleconomisch vergelijkbare landen.

52%

van de leerlingen zegt de gelijke rechten voor mannen en vrouwen te steunen (a, p. 54). Van de 61 landen uit Unesco onderzoek staat Nederland op plaats 24 (c, p. 15).

48%

van de leerlingen zegt dat zij wel eens door een andere leerling worden aangesproken met een beledigende bijnaam (a, p. 134).

49%

van de leerlingen zegt de gelijke rechten voor verschillende bevolkingsgroepen (ethniciteit) in Nederland te steunen (a, p. 54).

3 Sociale en maatschappelijke competenties

Leerlingen kunnen de opgedane kennis over de democratische rechtsstaat en vaardigheden in het omgaan met de diversiteit in de samenleving gebruiken. Het democratisch handelen binnen de eigen school ligt in Nederland lager dan in vergelijkbare landen.

47%

van leerlingen in klas 2 verwacht later te gaan stemmen (a, p. 79). Dat is een belangrijke voorspeller van goed burgerschap.

75%

van leerlingen in klas 3 verwacht later te gaan stemmen (b, p. 17).

44%

van de leerlingen zegt ooit aan een discussie of debat op school te hebben deelgenomen (a, p. 110).

51%

van de leerlingen heeft ooit gestemd voor een klassenvertegenwoordiger, schoolparlement of leerlingenraad (a, p. 110).

30%

van de leerlingen zegt vrijwilligerswerk te doen of dingen te doen om de buurt te helpen (a, p. 77).

65%

van de leerlingen vindt het belangrijk om in een democratie te leven (b, p. 2).

82%

van de leerlingen in de derde klas geeft aan dat het belangrijk is dat er verschillende politieke partijen zijn. Slechts 3% geeft aan het niet te weten (b, p. 51).

4 Democratische cultuur op school

Democratische cultuur gaat over respectvolle omgang met elkaar en welke ruimte leerlingen ervaren om hun eigen (afwijkende) mening naar voren te brengen. Op scholen lijkt ruimte te zijn voor afwijkende meningen. Wel valt op dat leerlingen in het voortgezet onderwijs participatie belangrijk vinden, maar veel minder bereid zijn om daadwerkelijk te participeren.

74%

van de schoolleiders is positief over inspraak van leerlingen, leraren en ouders in de eigen school (a).

27%

van de leerlingen heeft ooit meebeslist over hoe zaken op school geregeld worden (a, p. 110).

44%

van de leerlingen is bereid tot participatie in schoolactiviteiten. Nederland scoort hiermee als laagste deelnemer in het onderzoek (a, p. 125).

30%

van de leerlingen in klas 3 geeft aan politieke en/of maatschappelijke interesse te hebben (b, p. 53).

Bronnen:

- Munnikma, A., Dijkstra, A., van der Veen, I., Ledoux, G., Werfhorst, H., ten Dam, G. (2017) *Burgerschap in het voortgezet onderwijs, Nederland in vergelijkend perspectief*. Amsterdam, University Press Amsterdam.
- Mulder, L., la Roi, C., Mennes, H., van Alebeek, C., ten Dam, G., van der Meer, T., van de Werfhorst, H. (2022). *Democratische kernwaarden in het voortgezet onderwijs, Adolescentenpanel Democratische Kernwaarden en Schoolloopbanen jaar 3 - 2020/2021*. Amsterdam, University Press Amsterdam.
- Skirbekk, V., Potančoková, M., Stonawski, M. (2013). *Background Paper on Global Citizenship Education Measurement of Global Citizenship Education*. UNESCO.

